

МЕДИАЦИЯТА В УЧИЛИЩЕ – ФАКТОРИ ЗА УСПЕШНО ИНТЕГРИРАНЕ НА МОДЕЛ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА КОНФЛИКТИ

Венета Иванова

*Психотерапевт, Магистър Психологично консултиране,
Следдипломна специализация „Организационно консултиране
и диагностика“, докторант към МУ Варна*

„Проф. д-р Параскев Стоянов“,

Член на УС на Камара на медиаторите в България

PEER MEDIATION – FACTORS FOR SUCCESSFUL INTEGRATION OF A CONFLICT MANAGEMENT MODEL

Veneta Ivanova

*Psychotherapist, Master of Psychological Counseling, Postgraduate
specialization „Organizational counseling and diagnostics“, PhD
student at the Medical University of Varna „Prof. Dr. Paraskev*

Stoyanov,

Board member of the Chamber of Mediators in Bulgaria

Резюме: Настоящият доклад разглежда опита на автора през последните 4 години, свързан с разработване и интегриране на модел за развитие на емоционални компетентности при деца и ефективно управление на конфликтите в образователна среда. Изводите формират и поставят като актуален и важен въпроса за значимостта на факторите, определящи ефективността на крайните резултати – подобряване на училищния микроклимат, трайна превенция на агресивни прояви при деца и възрастни, както и управление на конфликтите на всички нива в образователната институция.

Ключови думи: *медиация в училище, превенция на конфликти, развитие на емоционални компетентности, превенция на агресията в училище*

Abstract: This report examines the author's attempts over the last 4 years to develop and integrate a model for the development of children's emotional competence and effective conflict management in the educational environment.

Create and raise as relevant and important a question about the importance of the factors determining the effectiveness of the final results - improving the school microclimate, lasting prevention of aggression in children and adults, and conflict management at all levels in the educational institution.

Key words: *peer mediation, conflict prevention, development of emotional competencies, prevention of aggression at school*

DOI: <https://doi.org/10.36997/MDPS2022.6>

Въведение

Изминаха малко над 4 години от първата среща, която проведохме в едно варненско училище и стартирахме разработването на концепцията за въвеждане на медиацията в българската образователна система. В този период съвместната ни работа с 23 училища в гр. Варна и местните структури на Министерството на образованието ни позволи многократно да тестваме идеите и концептите си в реалността, както и да получаваме непосредствена обратна връзка за резултатите.

Разработихме поетапно модела за въвеждане на медиацията в образованието, като на всяка отделна стъпка задълбочено търсихме пресечната точка между психологическите задачи на възрастта, реалната училищна среда към момента и решение, което наистина да заработи и да доведе до качествена промяна в образованието.

В този доклад ще бъдат разгледани уроците, които научихме в целия този процес. Формулирани и структурирани са като съществени и непреодолими фактори, от които пряко зависи успешното приложение на един модел за управление на конфликти в образователна институция.

Изложение

Постоянно засилващите се прояви на агресия в училищна среда през последните години ни карат все по-често да поставяме въпроса за генезиса на тази тенденция и да търсим решение на причините, които довеждат до днешната реалност. Множество изследвания доказват пряката връзка между агресивните прояви и ниските нива на емоционални компетентности при деца и възрастни, включително и липсата на здравословни стратегии и модели за управление на конфликтни ситуации. От друга страна, безспорен факт е, че конфликтите са неизменни спътници в интеракцията ни с околните и е невъзможно, а и нездравословно да бъдат трайно избягвани. Ето защо

и опитите за налагане на стратегии за изтласкване и потискане на негативните емоции от конфликта не водят до добри резултати и рано или късно ескалират, което води до по-тежки последици за всички участници.

Формирането на емоционални компетентности като умения за саморегулация, критично мислене, изграждане на ефективни стратегии за справяне в конфликтни и трудни ситуации, както и като цяло умения за ефективно общуване с околните касаят всички възрастни, ангажирани с отглеждането и възпитанието на едно дете. Това включва и образователната среда, която е задължителна за всяко дете и ангажира сериозен процент от активното време на бодърстване. Трябва да се отбележи, че, изследвайки структурата на образователния процес в България, очевидно липсва онова парче от общия пъзел, което адресира развитието на емоционална интелигентност и умения.

В хода на работа по структуриране на модела за управление на конфликти в образователна среда имаме за задача да интегрираме всички критични периоди за развитие на емоционалните компетентности при децата, съобразени изцяло с възрастовите психологически задачи на личността и да открием работеща формула за практическо приложение в структурата на образователния процес. Същевременно, за да заработи вече готовият модел в реалността, достигнахме до следните непреодолими фактори:

Таблица 1

Фактори за успешно интегриране на модел за управление на конфликти в образованието*

Фактори	Приложение
ЗАКОНОВА РАМКА	Приложение на Медиацията в училище, следва да бъде изцяло в рамките на специалния Закон за медиацията в България
ЕДИНЕН СТАНДАРТ	Приложение на единна концепция във всяко Българско училище независимо в коя част на страната се намира. Гаранция за ефективни резултати
РОДИТЕЛСКО УЧАСТИЕ	Намиране на съмишленици/посланици между родителите и ангажирането им в цялостния процес
ПРИЛОЖЕНИЕ НА ВСИЧКИ НИВА	Модел за управление на конфликти, който се прилага при възникване на конфликт на всички нива вкл. ниво ръководство, учители, родители и т.н.

*Табл. 1 представя основните фактори и тяхното значение за успешното приложение на медиация в образованието.

1. *Законова рамка*

В България специалният Закон за медиацията е приет през 2004 г. и ясно регламентира правилата за провеждане на процедурата. В своята същност медиацията е гъвкава процедура, която може да бъде модифицирана спрямо потребностите на средата, но при никакви условия не следва да противоречи на закона. Ясно е посочено кой може да бъде медиатор, при какви условия протича обучението и сертифицирането му, както и при какви условия и принципи протича самата процедура. Всичко това следва да бъде изцяло взето предвид, когато прилагаме медиация в образователната институция, като имаме свободата да се фокусираме върху спецификата на конфликтите в тази среда, формирането на умения при връстници и условията, при които самите деца могат да бъдат медиатори и чрез уменията на медиатора за ефективно общуване и справяне с конфликти, да помагат на своите съученици, когато попаднат в трудна ситуация.

2. *Единен стандарт*

В цялостната концепция за интегриране на медиацията в училище бе важно да изградим ясна структура и единен стандарт за приложение на модела, така че всяко училище, което работи по него да получава и да дава на учениците си едно и също. Без значение дали това е училище в малко населено място или най-желаното централно училище в голям град. В хода на работа се опитахме да предаваме концепцията за модела само чрез обучения на педагогическите специалисти. Дълго време следвахме максимата, че добрият учител може само с две сухи клечки да потопи едно дете в дадена ситуация и да изведе нужното му. Това обаче доведе до множество лични интерпретации на модела и в един момент се оказа, че различни училища го прилагат по своему. Тогава, започвайки да работим и в детските градини, достигнахме до идеята, че освен обучение е нужно да дадем конкретни инструменти за работа на учителите. Разработихме дигитални образователни ресурси, структурирахме уроци за всяка възрастова група, обучения за треньори – учители на ученици медиатори, и обучение за ученици – медиатори. И точно това ни гарантира единния стандарт – работещо решение, приложено по абсолютно еднакъв начин навсякъде. Същевременно получихме и обратната връзка на педагогическите специалисти, че това им дава по-голяма увереност и спокойствие в процеса на работа.

3. Родителско участие

Третият фактор, който също е от съществено значение, това е въвличане на желаещите родители в процеса. Безспорни са резултатите от екипната работа между родителите и образователната среда на децата им. Разбира се, нереалистично е да очакваме и настояваме всеки родител да бъде изцяло ангажиран, но на първо място всеки родител следва да бъде детайлно информиран. Ето защо създадохме различни уроци с продължение у дома, отново с ясни инструкции към родителите как могат да подпомогнат процеса в училище. Създадохме ясни кампании за популяризиране на темата в училище чрез обществените съвети, където обичайно участват ангажирани родители и с радост се включват. Това се оказа успешна формула за въвличане на родителско присъствие в процеса и за създаване на значими посланици сред родителите, които са толкова важни за успешното приложение на модела на практика.

4. Приложение на всички нива

И последният фактор – моделът следва да бъде прилаган във всички нива на образователната институция. Да учим децата да се справят с конфликти, да управляват емоции и да общуват ефективно, а възрастните да нямат тази култура определено е неработещ модел. Когато един модел е приложим и важи за всички, вкл. за конфликти с учителите или с родителите, това дава най-значим пример на децата, че този подход е правилен и работи.

Заклучение

Опирайки се на доказано ефективен модел за управление на конфликти, какъвто е медиацията, разработихме модел за успешното му интегриране в образователната среда в България. Четирите най-важни фактора, до които достигнахме, ни помогнаха да открием пресечната точка между възрастовите потребности на децата, законовите рамки и потребностите на реалната образователна среда. Социалният ефект и резултатите, които получихме, ни доказаха, че интегрирането на модел за развитие на емоционални компетентности и изграждането на здравословни стратегии за справяне с конфликти при децата са жизнено важни умения и неделима част от образователния и възпитателния процес.

За контакти:

Венета Иванова

Психотерапевт, Магистър Психологично консултиране,
Следдипломна специализация „Организационно консул-
тиране и диагностика“,

Докторант към МУ Варна „Проф. д-р Параскев Стоянов“,

Член на УС на Камарата на медиаторите в България,

Email: veneta.iordanova@gmail.com